

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

Педагогічний факультет

Кафедра початкової та дошкільної освіти

Проректор із науково-педагогічної роботи

Михальченко Н. В.

28 серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ПСИХОЛОГІЯ (ЗАГАЛЬНА ТА ВІКОВА)

Ступінь бакалавра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Спеціальність 012 Дошкільна освіта; 013 Початкова освіта

Освітньо-професійна програма: Дошкільна освіта; Дошкільна освіта.

Логопедія; Початкова освіта; Початкова освіта. Англійська мова у початковій школі; Початкова освіта. Інклюзивна освіта

2024 – 2025 навчальний рік

Розробник: Філімонова Тетяна Володимирівна, кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри початкової та дошкільної освіти

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри початкової та дошкільної
освіти

Протокол № 1 від «27» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри _____ (Якименко С. І.)

«27» серпня 2024 р.

Анотація

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Психологія (загальна та вікова)» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів спеціальності 012 Дошкільна освіта за освітньо-професійною програмою «Дошкільна освіта» та 013 Початкова освіта за освітньо-професійною програмою «Початкова освіта».

Навчальний курс передбачає ознайомлення студентів зі структурою сучасної психологічної науки, з основними психічними процесами, індивідуально-психологічними особливостями особистості, усвідомлення значущості знань про віковий розвиток особистості та можливість їх застосування в умовах організованого навчально-виховного процесу; формування у студентів діалектичного підходу до розуміння психіки конкретного учня; озброєння ефективними засобами керування процесом становлення особистості і розвитку психіки на різних вікових етапах.

Курс носить інтегрований характер та складається з двох частин: Основними розділами курсу загальна психологія є предмет, стан, структура і методи сучасної психології; розвиток психіки та свідомості; особистість в діяльності та спілкуванні; психічні процеси (увага, відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, емоційно-вольові процеси); індивідуально-психологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності). Основні розділи вікової психології: дослідження закономірностей психічного розвитку на різних етапах її індивідуального життя (онтогенезу) як предмет вікової психології. Методи вікової психології. Психічний розвиток, основні концепції психічного розвитку, його умови та періодизація. Психологічна характеристика особливостей психічного розвитку в ранньому дитинстві, дошкільному, молодшому шкільному, середньому шкільному (підлітковому) та старшому шкільному (юнацькому) віці. Розвиток пізнавальних процесів.

Ключові слова: психологія, загальна психологія, вікова психологія, психіка, свідомість, самосвідомість, особистість, діяльність, спілкування, психічний розвиток, онтогенез, періодизація розвитку.

Abstract

The study program of the normative educational discipline "Psychology (general and age)" is compiled in accordance with the educational and professional training program for bachelors of the specialty 012 Preschool education under the educational and professional program "Preschool Education" and 013 Primary Education under the educational and professional program "Primary Education".

The course provides students with the structure of modern psychological science, the basic mental processes, individual psychological characteristics of the individual, awareness of the importance of knowledge about the age development of the individual and the possibility of their application in an organized educational process; formation of students' dialectical approach to understanding the psyche of a particular student; arming with effective means of managing the process of personality formation and mental development at different ages.

The course is integrated and consists of two parts: The main sections of the course of general psychology are the subject, state, structure and methods of modern psychology; development of psyche and consciousness; personality in activity and communication; mental processes (attention, feelings, perception, memory, thinking, imagination, emotional and volitional processes); individual psychological features of personality (temperament, character, abilities). The main sections of age psychology: the study of patterns of mental development at different stages of its individual life (ontogenesis) as a subject of age psychology. Methods of age psychology. Mental development, basic concepts of mental development, its conditions and periodization. Psychological characteristics of the features of mental development in early childhood, preschool, primary school, secondary school (adolescence) and senior school (adolescence).

Key words: psychology, general psychology, age psychology, psyche, consciousness, self-consciousness, personality, activity, communication, mental development, ontogenesis, periodization of development.

Опис навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова
Індивідуальне науково-дослідне завдання – мультимедійна презентація за обраною темою	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта Освітньо-професійна програма: Дошкільна освіта	Семестр
Загальна кількість годин – 150	013 Початкова освіта Освітньо-професійна програма: Початкова освіта	1-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: 10 аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 7	Ступінь: бакалавра	16 год.
		Практичні, семінарські
		26 год.
		Самостійна робота
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=6197 http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=6198		108 год.
		Вид контролю: іспит

Мова навчання – українська

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 42 год. – аудиторні заняття, 108 год. – самостійна робота (28% / 72%).

Заочна форма навчання

Найменування показників	Галузь знань, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		<i>денна форма навчання</i>
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка	Обов'язкова
Індивідуальне науково-дослідне завдання – мультимедійна презентація за обраною темою	Спеціальність: 012 Дошкільна освіта Освітньо-професійна програма: Дошкільна освіта	Семестр
Загальна кількість годин – 150	013 Початкова освіта Освітньо-професійна програма: Початкова освіта	1-й
		Лекції
http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=6199 http://moodle.mdu.edu.ua/course/view.php?id=6200	Ступінь: бакалавра	6 год.
		Практичні, семінарські
		6 год.
		Самостійна робота
		138 год.
		Вид контролю: іспит

Мова навчання – українська

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 12 год. – аудиторні заняття, 138 год. – самостійна робота (8% / 92%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та очікувані результати

Мета курсу: формування у студентів фундаментальних знань про психіку, виникнення і розвиток людської свідомості; ознайомлення студентів з поглядами вітчизняних та західних науковців на природу психічного та особистості як носія цього психічного; формування уявлень про психологічні закономірності, етапи, умови і критерії успішного протікання процесів засвоєння дітьми знань, моральних норм та принципів.

Завдання курсу: визначити закономірності психічного розвитку функцій; ознайомити з психологічними особливостями дітей різних вікових категорій; надати знання про психологічні закономірності навчання і виховання, особливості педагогічної діяльності; здійснити практичну підготовку студентів для роботи з різними суб'єктами навчально-виховного процесу; виробити вміння застосовувати набуті знання в професійній діяльності.

Передумови для вивчення дисципліни

Навчальна дисципліна складається з 5-ти кредитів.

012 Дошкільна освіта

Програмні результати навчання:

ПРН-1 Розуміти і визначити педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-2 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-3 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-4 Розуміти і визначити особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПРН-7. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

ПРН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

I. Загальнопредметні:

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

II. Фахові:

ФК-1 Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

ФК-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

ФК-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

ФК-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості у дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ФК-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

ФК-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

ФК-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

ФК-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

013 Початкова освіта

Програмні результати навчання:

ПРН -5 Знати методичні системи навчання учнів освітніх галузей, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти.

ПРН - 8 Вміння володіти методиками вивчення індивідуальних особливостей перебігу пізнавальних процесів учнів та їх врахування в освітньому процесі.

ПРН - 10 Здатність моделювати процес навчання учнів початкової школи з певного предмету: розробляти проекти уроків та / або їх фрагменти, методичку роботи над окремими видами завдань.

1. 3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими компетентностями:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у професійно-педагогічній діяльності у галузі початкової освіти.

I. Загальнопредметні:

ЗК-2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування із представниками інших професійних груп різного рівня (*соціальна компетентність*).

ЗК-4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети (*лідерська компетентність*).

ЗК-5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (*підприємницька компетентність*).

ЗК-6. Здатність використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-7. Здатність спілкуватися державною (за потреби – іншою) мовою усно та письмово.

II. Фахові:

СК-1. Мовно-комунікативна компетентність.

1.1. Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою.

1.2. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

СК-2. Предметно-методична компетентність.

2.1. Здатність здійснювати аналіз нормативних документів, що регламентують початкову освіту; та реалізовувати на практиці цілі і завдання навчання предмета / освітньої галузі відповідно до Державного стандарту початкової освіти.

2.2. Здатність моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів.

2.3. Здатність формувати і розвивати в учнів ключові та предметні компетентності.

2.4. Здатність здійснювати інтегроване навчання.

2.5. Здатність добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-3. Інформаційно-цифрова компетентність.

3.1. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності.

3.2. Здатність ефективно використовувати наявні електронні ресурси та цифрові технології в освітньому процесі.

СК-4. Психологічна компетентність.

4.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові та інші індивідуальні особливості учнів.

4.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, Я-ідентичності.

4.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організовувати їхню пізнавальну діяльність.

4.4. Здатність формувати спільноту учнів, у якій кожен буде відчувати себе її частиною.

СК-5. Емоційно-етична компетентність.

5.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами.

5.2. Здатність конструктивно та безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу.

5.3. Здатність усвідомлювати та поцінювати взаємозалежність людей і систем у глобальному світі.

5.4. Здатність до ефективного використання виховного потенціалу уроків та інших видів занять; формування навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки, поваги та толерантного ставлення до інших, до попередження та протидії булінгу.

СК-6. Компетентність педагогічного партнерства.

6.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

6.2. Здатність залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

6.3. Здатність працювати в команді із залученими фахівцями, асистентами вчителя для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами.

СК-7. Інклюзивна компетентність.

7.1. Здатність створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища.

7.2. Здатність до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами.

7.3. Здатність забезпечувати в інклюзивному освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня, залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

СК-8. Здоров'язбережувальна компетентність.

8.1. Здатність організовувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

8.2. Здатність здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни.

8.3. Здатність формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя.

8.4. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

8.5. Надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.

СК-9. Проєктувальна компетентність. Здатність проєктувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.

СК-10. Прогностична компетентність.

10.1. Здатність прогнозувати результати освітнього процесу.

10.2. Здатність планувати освітній процес.

СК-11. Організаційна компетентність.

11.1. Здатність організовувати процес навчання, виховання і розвитку учнів.

11.2. Здатність організовувати різні види і форми навчальної та пізнавальної діяльності учнів.

СК-12. Оцінювально-аналітична компетентність.

12.1. Здатність оцінювати результати навчання учнів.

12.2. Здатність аналізувати результати навчання учнів.

12.3. Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.

СК-13. Інноваційна компетентність.

13.1. Здатність застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі.

13.2. Здатність використовувати інновації у професійній діяльності.

13.3. Здатність застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.

СК-14. Здатність до навчання впродовж життя. Здатність визначати умови та ресурси професійного розвитку упродовж життя.

СК-15. Рефлексивна компетентність.

15.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

15.2. Здатність до рефлексії та коригування освітнього процесу на основі врахування індивідуальних і вікових особливостей, навчальних досягнень здобувачів початкової освіти.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет, зміст і структура психологічної науки

Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів

Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву

Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості

Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості

Тема 6. Психологія спілкування та мовлення

Тема 7. Психологія особистості

Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки

Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології

Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки

Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку

Тема 12. Особливості психічного розвитку немовляти

Тема 13. Психологічна характеристика дітей раннього віку

Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку

Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці

Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка

Тема 17. Психологічні особливості юнацтва

Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості

Тема 1. Предмет, зміст і структура психологічної науки

Загальне поняття про психіку і психологію. Виникнення психології як науки. Основні галузі психологічних знань. Зв'язок психології з іншими науками. Завдання та значення психологічна сучасному етапі. Методи та основні напрями сучасної психології. Методи психології та їх класифікація. Аналіз основних напрямів сучасної психології. Розвиток психіки і свідомості. Поява і розвиток форм психічного відображення у тварин. Виникнення і психологічна характеристика свідомості людини. Відмінність психіки людини від психіки тварин. 4. Свідомість та самосвідомість, їх визначення, умови формування та роль у психічному житті людини.

Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів

Поняття про відчуття та сприймання. Фізіологічна основа відчуттів. Класифікація та види відчуттів. Роль відчуттів у навчальній діяльності дітей та професійній діяльності дорослих. Психологічна характеристика видів сприймань. Характерні особливості сприймань. Вікові та індивідуальні особливості сприймань. Поняття про увагу та її значення в діяльності людини. Фізіологічні основи уваги. Види та властивості уваги. Розвиток уваги у дітей та дорослих. Поняття про пам'ять та її фізіологічні засади. Види та процеси пам'яті, їх психологічна характеристика. Умови ефективного запам'ятовування та боротьба із забуванням. Типи пам'яті. Формування і розвиток пам'яті.

Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву

Поняття про пам'ять. Теорії пам'яті. Види пам'яті. Процеси пам'яті: запам'ятовування, збереження, відтворення, забування. Індивідуальні особливості пам'яті. Пам'ять у професійній діяльності педагога. Поняття про мислення людини. Фізіологічні основи мислення. Функціонально-операційна сторона мислення. Види мислення. Якості розуму. Рішення складних розумових задач і творче мислення. Поняття про уяву. Уява та її соціальна природа. Фізіологічні основи процесів уяви. Процес створення образів уяви. Види уяви. Поняття про мрію

Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості

Поняття про емоції і почуття та їх роль у практичній та пізнавальній діяльності людини. Фізіологічні основи емоцій і почуттів. Форми переживання почуттів. Почуття і особистість. Вищі почуття, їх види та умови формування. Поняття про волю. Види та структура вольових дій. Воля як певна сукупність вольових якостей. Виховання і самовиховання волі.

Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування

Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості

Поняття про темперамент і його фізіологічні основи. Історія розвитку вчення про темперамент. Психологічна характеристика типів темпераменту. Роль темпераменту в діяльності людини. Поняття про характер та його структура. Природне та соціальне, типове та індивідуальне в структурі характеру. Поняття про здібності та їх значення у навчанні, діяльності та спілкуванні людей. Біологічне і соціальну здібностях. Природні та вікові передумови розвитку здібностей. Поняття про діяльність та її структура. Єдність свідомості та діяльності, їх психологічна характеристика. Основні види діяльності.

Тема 6. Психологія спілкування та мовлення

Поняття про спілкування, його функції і форми. Єдність спілкування і діяльності. Спілкування як обмін інформацією, як пізнання людини людиною та як взаємодія людей. Мовлення як процес спілкування. Види мовлення та їх психологічна характеристика. Вербальна та невербальна комунікація.

Тема 7. Психологія особистості

Поняття про особистість у психології. Структура та спрямованість особистості. Соціальний і біологічний фактори формування особистості.

Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки

Загальні якості груп та їх класифікація. Розвиток групи. Колектив, його ознаки і структура. Взаємостосунки людей у межах групи.

Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки

Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології

Поняття про вікову психологію. Зв'язок вікової психології з іншими науками. Методи вікової психології.

Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки

Поняття про психічний розвиток. Характерні риси розвитку психіки. Фактори та рушійні сили розвитку психіки

Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку

Основні поняття дитячого розвитку. Періодизації психічного розвитку людини. Сучасна вітчизняна періодизація

Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів

Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві

Поняття про психічний розвиток і його детермінанти. Особливості і закономірності психічного розвитку в дитинстві. Періодизація психічного розвитку в епоху дитинства. Психічний розвиток новонародженої дитини. Психічний розвиток дитини першого року життя. Психічний розвиток дитини раннього віку. Психічний розвиток дошкільника. Психічний розвиток молодшого школяра. Інваріантні вікові характеристики молодшого школяра.

Тема 13. Психологічна характеристика немовляти та дітей раннього віку

Передумови психічного розвитку немовляти. Спілкування дитини з дорослими. Найважливіші досягнення раннього дитинства. Предметно-маніпулятивна діяльність та її роль у психічному розвитку. Психічний розвиток дитини в ранньому віці.

Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку

Соціальна ситуація психічного розвитку дитини. Провідний вид діяльності дошкільника. Розвиток пізнавальної сфери дошкільника.

Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці

Психологічна перебудова у зв'язку зі вступом дитини до школи. Особливості та структура навчальної діяльності молодших школярів. Розвиток пізнавальних процесів у дітей молодшого шкільного віку. Формування особистості дитини в молодшому шкільному віці.

Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості

Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка

Особистість підлітка і основні новоутворення в її структурі. Особливості стосунків підлітків з дорослими та ровесниками. Специфіка навчальної діяльності підлітків. Розвиток пізнавальних процесів. Криза особистості підлітка.

Тема 17. Психологічні особливості юнацтва

Соціальна ситуація розвитку старшокласників. Пізнавальні процеси та розумовий розвиток у старшому шкільному віці. Взаємостосунки з дорослими та однолітками. Розвиток особистості у ранньому юнацькому віці.

3. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усь ого	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості						
Тема 1. Предмет, зміст і структура психологічної науки	7	2	-			5
Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів	8	-	2			6
Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	8	2	2			4
Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	7	-	2			5
Всього за кредит 1	30	4	6			22
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування						
Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості	7	2	-			3
Тема 6. Психологія спілкування та мовлення	8	-	2			4
Тема 7. Психологія особистості	8	-	2			6
Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	7	2	2			3
Всього за кредит 2	30	4	6			16
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки						
Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології	10	2	-			8
Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	10	-	2			8
Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку	10	-	2			8
Всього за кредит 3	30	2	4			24
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів						
Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві	7	2	-			5
Тема 13. Психологічна характеристика немовляти та дітей раннього віку	8	-	2			6
Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку	7	-	2			5
Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	8	2	2			4
Всього за кредит 4	30	4	6			20
Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості						
Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка	15	2	2			11

Тема 17. Психологічні особливості юнацтва	15	-	2			13
Всього за кредит 5	30	2	4			24
Усього годин:	150	16	26			108

**Заочна форма навчання
012 Дошкільна освіта**

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	ср
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості						
Тема 1. Предмет, зміст і структура психологічної науки	7	2	-			5
Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів	8	-	-			8
Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	8	-	2			6
Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	7	-	-			7
Всього за кредит 1	30	2	2			26
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування						
Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості	7	-	-			5
Тема 6. Психологія спілкування та мовлення	8	-	-			6
Тема 7. Психологія особистості	8	-	2			6
Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	7	-	-			5
Всього за кредит 2	30	0	2			28
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки						
Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології	10	2	-			8
Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	10	-	-			10
Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку	10	-	-			10
Всього за кредит 3	30	2	0			28
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів						
Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві	7	2	-			5
Тема 13. Психологічна характеристика немовляти та дітей раннього віку	8	-	-			8
Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку	7	-	2			5

Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	8	-	-			8
Всього за кредит 4	30	2	2			26
Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості						
Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка	15	-	-			15
Тема 17. Психологічні особливості юнацтва	15	-	-			15
Всього за кредит 5	30	0	0			30
Усього годин:	150	6	6			138

013 Початкова освіта

Назви кредитів і тем	Кількість годин					
	Усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	сп
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості						
Тема 1. Предмет, зміст і структура психологічної науки	7	2	-			5
Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів	8	-	-			8
Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	8	-	2			6
Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	7	-	-			7
Всього за кредит 1	30	2	2			26
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування						
Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості	7	-	-			5
Тема 6. Психологія спілкування та мовлення	8	-	-			6
Тема 7. Психологія особистості	8	-	2			6
Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	7	-	-			5
Всього за кредит 2	30	0	2			28
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки						
Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології	10	2	-			8
Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	10	-	-			10
Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку	10	-	-			10
Всього за кредит 3	30	2	0			28
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів						

Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві	7	2	-		5
Тема 13. Психологічна характеристика немовляти та дітей раннього віку	8	-	-		8
Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку	7	-	-		7
Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	8	-	2		6
Всього за кредит 4	30	2	2		26
Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості					
Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка	15	-	-		15
Тема 17. Психологічні особливості юнацтва	15	-	-		15
Всього за кредит 5	30	0	0		30
Усього годин:	150	6	6		138

**4. Теми лекційних занять
Денна форма навчання**

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості		
1.	Тема 1. Методологічні основи навчання громадянської та історичної освітньої галузі.	2
2.	Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	2
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування		
3.	Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості	2
4.	Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	2
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки		
5.	Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології	2
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів		
6.	Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві	2
7.	Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	2
Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості		
8.	Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка	2
Всього:		16

Заочна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості		
1.	Тема 1. Методологічні основи навчання громадянської та історичної освітньої галузі.	2
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки		
2.	Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології	2
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів		
3.	Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві	2
Всього:		6

5. Теми практичних занять Денна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості		
1	Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів	2
2.	Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	2
3	Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	2
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування		
4	Тема 6. Психологія спілкування та мовлення	2
5.	Тема 7. Психологія особистості	2
6.	Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	2
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки		
7.	Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	2
8.	Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку	2
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів		
9.	Тема 13. Психологічна характеристика немовляти та дітей раннього віку	2
10.	Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку	2
11.	Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	2
Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості		
12.	Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка	2
13.	Тема 17. Психологічні особливості юнацтва	2
Всього:		26 год.

Заочна форма навчання
012 Дошкільна освіта

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості		
1	Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	2
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування		
2.	Тема 7. Психологія особистості	2
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів		
3.	Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку	2
		Всього: 6 год.

013 Початкова освіта

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості		
1	Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	2
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування		
2.	Тема 7. Психологія особистості	2
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів		
3.	Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	2
		Всього: 6 год.

6. Лабораторні заняття

Робочим планом не передбачено

7. Самостійна робота

Денна форма навчання

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості		
1.	Тема 1. Предмет, зміст і структура психологічної науки	5
2.	Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів	6
3.	Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	4
4.	Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	5
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування		

5.	Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості	3
6.	Тема 6. Психологія спілкування та мовлення	4
7.	Тема 7. Психологія особистості	6
8.	Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	3
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки		
9.	Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології	8
10.	Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	8
11.	Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку	8
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів		
12.	Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві	5
13.	Тема 13. Психологічна характеристика немовляти та дітей раннього віку	6
14.	Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку	5
15.	Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	4
Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості		
16.	Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка	11
17.	Тема 17. Психологічні особливості юнацтва	13
	Всього:	108 год.

Заочна форма навчання
012 Дошкільна освіта

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості		
1.	Тема 1. Предмет, зміст і структура психологічної науки	5
2.	Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів	8
3.	Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	6
4.	Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	7
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування		
5.	Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості	5
6.	Тема 6. Психологія спілкування та мовлення	6
7.	Тема 7. Психологія особистості	6
8.	Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	5
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки		

9.	Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології	8
10.	Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	10
11.	Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку	10
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів		
12.	Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві	5
13.	Тема 13. Психологічна характеристика немовляти та дітей раннього віку	8
14.	Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку	5
15.	Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	8
Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості		
16.	Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка	15
17.	Тема 17. Психологічні особливості юнацтва	15
	Всього:	138 год.

013 Початкова освіта

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
Кредит 1. Наукові атрибути психології. Пізнавальні процеси та емоційно-вольові стани особистості		
1.	Тема 1. Предмет, зміст і структура психологічної науки	5
2.	Тема 2. Психологічна характеристика відчуттів, сприймань, уваги та пам'яті як психічних процесів	8
3.	Тема 3. Пам'ять як пізнавальний психічний процес. Поняття про мислення та уяву	6
4.	Тема 4. Емоційно-вольова сфера особистості	7
Кредит 2. Психологічна характеристика особистості. Психологія міжособистісних відносин та спілкування		
5.	Тема 5. Індивідуально-типологічні властивості особистості	5
6.	Тема 6. Психологія спілкування та мовлення	6
7.	Тема 7. Психологія особистості	6
8.	Тема 8. Соціальні групи та міжособистісні стосунки	5
Кредит 3. Вікова психологія як галузь психологічної науки		
9.	Тема 9. Предмет, завдання та методи вікової психології	8
10.	Тема 10. Загальна характеристика онтогенезу людської психіки	10
11.	Тема 11. Вікова періодизація психічного розвитку	10
Кредит 4. Психологічна характеристика вікових періодів		
12.	Тема 12. Основні закономірності психічного розвитку в дитинстві	5

13.	Тема 13. Психологічна характеристика немовляти та дітей раннього віку	8
14.	Тема 14. Дошкільний вік: особливості його розвитку	8
15.	Тема 15. Психічний розвиток у молодшому шкільному віці	5
Кредит 5. Психологія дорослішання та дорослості		
16.	Тема 16. Психологічні особливості особистості підлітка	15
17.	Тема 17. Психологічні особливості юнацтва	15
	Всього:	138 год.

8. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

1. Структура і властивості свідомості людини.
2. Характеристика неусвідомлюваних психічних процесів.
3. Несвідоме в теорії З. Фрейда.
4. Несвідоме в теорії К. Г. Юнга.
5. Несвідоме в теорії С.Грофа.
6. Типологія характерів К.-Г. Юнга.
7. Типологія соціальних характерів по Е. Фроммом.
8. Типологія характерів у тілесній психології (А.Лоуен).
9. Психоаналітичні типології характерів (С.Джонсон, Н.Мак-Вільямс).
10. Класичний психоаналіз З. Фрейда в вивченні особистості.
11. Гуманістичні теорії особистості (К.Рождерс, А. Маслоу).
12. Особистість, що самоактуалізується (А. Маслоу).
13. Теорія особистісних конструктів Дж.Келли.
14. 15. Поведінкові теорії особистості (А. Бандура).
15. Кризи розвитку особистості.
16. Принципи класифікації відчуттів і сприйнятів та його основні властивості.
17. Проблема творчості у психології: творча уява, творче мислення. Критерії творчості.
18. Способи управління емоційним станом.
19. Вольові якості особистості.
20. Засоби подолання стресу.
21. . Види психологічного впливу. Механізми рекламного впливу.
22. Спілкування. Невербальна комунікація.
23. Види конфліктів. Способи управління конфліктами.
24. Стать і гендер людини: гендерна та статеворольова ідентичність.
25. Стадії психосексуального розвитку особистості.
26. Психосоматичні розлади. Теорії формування психосоматичних розладів.
27. Брехня як психологічний феномен. Способи розпізнавання брехні.
28. Міжпівкульова асиметрія й індивідуальні розходження в навчальній діяльності.
29. Когнітивно-стильові характеристики навчальної діяльності.
30. Мотиваційні аспекти шкільного навчання.
31. Збагачувальний підхід до навчальної діяльності.
32. Диференційований підхід до навчальної діяльності.
33. Особистісно-орієнтований підхід до навчальної діяльності .
34. Система розвивального навчання.
35. Діяльнісний підхід до навчальної діяльності.

36. Нейропсихологічний супровід навчальної діяльності.
37. Психофізіологічний супровід навчальної діяльності.
38. Підходи до навчання дітей з особливими потребами (аутизм, гіперактивність/дефіцит уваги, соціально-педагогічна занедбаність, відставання в розумовому розвитку).
39. Способи педагогічного впливу на дітей з нездатністю до навчання (дислексія, дискалькулія, дисграфія).
40. Нейропсихологічні й психогенетичні чинники шкільної неспішності.
41. Статева диференціація в навчанні.
42. Формування персонального пізнавального стилю. Проблема поєднання стилю навчання й методу навчання.
43. Проблема готовності до шкільного навчання.
44. Гендерна асиметрія в освіті.

9. Форми роботи та критерії оцінювання

Зміст курсу поділений на 4 кредити. Кожний кредит включає в себе лекції, семінарські заняття, самостійну роботу студентів, які завершуються рейтинговим контролем рівня засвоєння знань програмного матеріалу даної частини курсу.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

Шкала оцінювання: національна та ECTS

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Форми поточного та підсумкового контролю. Комплексна діагностика знань, умінь і навичок студентів із дисципліни здійснюється на основі результатів проведення поточного й підсумкового контролю знань (КР). Поточне оцінювання (індивідуальне, групове і фронтальне опитування, самостійна робота, самоконтроль). Завданням поточного контролю є систематична перевірка розуміння й засвоєння програмового матеріалу, уміння самостійно опрацювати тексти, написання і захист реферативних робіт, створення мультимедійних презентацій, здатності публічно чи письмово представляти певний матеріал.

Завданням підсумкового контролю є перевірка глибини засвоєння студентом програмового матеріалу.

Критерії оцінювання відповідей на студентів на семінарських заняттях

Враховується:

1. Рівень осмислення навчального матеріалу;
2. Рівень сформованості аналітичних умінь і концептуальних підходів;
3. Повнота розкриття питання, логіка викладу, культура мовлення;
4. Використання додаткової літератури;
5. Порівняння, зв'язок із практикою, висновки.

Бали	Критерії оцінювання
"Відмінно" – 5	Досконале знання та розуміння понятійного апарату з тієї чи іншої

	теми, вільне оперування різноманітними класифікаціями. Відповідь на поставлені питання повна, насичена глибокими та розгорнутими судженнями. Викладений матеріал має доказовий, логічний і послідовний характер. Студент володіє способами концентрованого викладу матеріалу. Демонструє творче застосування знань при переформатуванні запитання. У відповіді майже не трапляються мовленнєві помилки.
"Добре" – 4	Відповідь майже повна, має усвідомлений та достатньо розгорнутий характер. Понятійна основа базується на обраній класифікації. Відповідь структурована, проте наявні окремі помилки у послідовності викладу. Недостатньо виваженою та аргументованою є доказова база. Студент вільно оперує знаннями, може застосовувати їх у новій навчальній ситуації. У відповіді трапляються окремі мовленнєві помилки.
"Задовільно" – 3	Відповідь неповна, фрагментарна. Знання мають недостатньо стійкий та послідовний характер. Вони застосовуються переважно для виконання завдань репродуктивного характеру. У відповідях відсутні посилання на фундаментальні дослідження з певної проблеми. Відповідь має формальний характер, відсутня чіткість, структурованість. Студент використовує лише окремі знання у новій навчальній ситуації. У відповіді наявні фактичні та мовленнєві помилки.
"Незадовільно" – 2	Студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Відтворює лише окремі фрагменти, називає лише розрізнені факти, дає відповідь у формі висловлювання (судження). Наявні грубі фактичні та мовленнєві помилки.

Розподіл балів, які отримують студенти

Кількість балів у кінці 6 семестру повинна складати від 150 до 300 балів (за 3 кредити), тобто сума балів за виконання усіх завдань.

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 крд.

Поточне тестування та самостійна робота														Накопичувальні бали/	Іспит	Сума
	Кред 1			Кред 2			Кред 3		Кред 4			Кред 4				
	T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T14	T16			
Практичні заняття	10	10	10	10	10	10	15	15	10	10	10	15	15	500 / 5 = 100 *0,6 = 60	40	100
Самостійна робота (включно контр. роб.)	70			70			70		70			50				
												КР - 20				
Усього	100			100			100		100			100		60	40	100

*Примітка. Коефіцієнт для іспиту – 0,6. Іспит оцінюється в 40 б.

10. Засоби діагностики

Засобами діагностики та методами демонстрування результатів навчання є: індивідуальне, групове і фронтальне опитування, письмові контрольні роботи, тестовий контроль. Самостійна робота перевіряється шляхом написання реферативних робіт, створення мультимедійних презентацій.

11. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, наукова розповідь, спрямована на аналіз фактичного матеріалу; пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого розкривається сутність певного явища, закону, процесу; проблемне навчання, робота з підручником та додатковими джерелами, порівняльний аналіз; ілюстрація – метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у їх символічному зображенні (малюнки, схеми, графіки).

12. Рекомендована література

Базова

1. Загальна психологія : підручник для студ. ВНЗ / О. В. Скрипченко, Л. В. Долинська [та ін.]. Київ : Каравела, 2019. 464 с.
2. Москалець В. П. Загальна психологія: підручник. Київ: Ліра, 2020. 564 с.
3. Психологія : підручник / Ю. Л. Трофімов, В. В. Рибалка, П. А. Гончарук [та ін.]; за ред. Ю. Л. Трофімова. Київ : Либідь, 2015. 560 с.
4. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Альма-матер, 2017. 384 с.
5. Скрипніков А. М., Герасименко Л. О., Ісаков Р. І. Перинатальна психологія. Київ : видавничий дім Медкнига, 2017. 168 с.
6. Токарева Н. М. Основи педагогічної психології : навчально–метод. посіб. Кривий Ріг : Інтерсервіс, 2013. 222 с.
7. Токарева Н. М., Шамне А. В. Вікова та педагогічна психологія : навч. посіб. Київ : НУБіП, 2017. 548 с.
8. Токарева Н. М., Шамне А. В., Макаренко Н. М. Сучасний підліток у системі психолого-педагогічного супроводу : монографія. Кривий Ріг : Інтерсервіс, 2014. 312 с.

Допоміжна

1. Вікова психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / О. П. Сергєєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 376 с.
2. Дзюба Т. М. Коваленко Т. М. Психологія дорослості з основами геронтопсихології / за ред. В. Ф. Моргуна. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2013. 264 с.
3. Загальна психологія: Методичні рекомендації до курсу / уклад. Н. Ф. Портницька. Житомир: ЖДУ ім. І.Франка, 2018. 80 с.
4. Ільїна Н. Психологія творчості та обдарованості. Київ : Університетська книга, 2018. 227 с.
5. Максименко С. Д. Психогенетичний потенціал особистості: монографія. Т.1. Київ : Видавництво Людмила, 2021. 704 с.
6. Панок В. Г., Рудь Г. В. Психологія життєвого шляху особистості : монографія. Київ : Ніка–Центр, 2006. 280 с.
7. Полімодальність особистісного розвитку суб'єктів освіти у сучасному інформаційному суспільстві: науково-методичний посібник / кол.авторів; ред. Н.М.Токаревої. Кривий Ріг, 2022. 159 с.
8. Психологія мислення : підручник / І. Д. Пасічник, Р. В. Каламаж, О. В. Матласевич, У. І. Нікітчук та ін. ; за ред. І. Д. Пасічника. Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2015. 560 с.

9. Сергєєнкова О. П. Загальна психологія: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 296 с.

10. Шамне А.В. Теорія та практика психосоціального розвитку у підлітково-юнацькому віці : монографія. Київ : ТОВ «Інтерсервіс», 2015. 488 с.

13. Інформаційні ресурси

1. <http://psychology-naes-ua.institute/>

2. <https://psylab.info/>

3. <http://psylib.org.ua/>

4. <https://scholar.google.com.ua/>

5. <https://www.gumer.info/>

6. <http://www.nbu.gov.ua/3>.

7. Національна бібліотека України імені В.В. Вернадського URL:
<http://www.nbu.gov.ua/>

8. Державна науково-педагогічна бібліотека України ім. В. О. Сухомлинського URL:
www.dnpg.gov.ua/

9. Бібліотека українських підручників URL: <http://pidruchniki.ws/>